

Jenni Isola
Timo Tolonen

9.11.2023

Ulkoministeriö

Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteko

Pyydettyinä lausuntona Ulkoministeriön käynnistämään kansainvälisiä taloussuhteita ja kehitysyhteistyötä käsittelevän selontekoon Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

Suomen kauppapoliittiset tavoitteet on edellisen kerran kirjattu valtionhallinnon taholta lähes 20 vuotta sitten. Maailmanpolitiikan tilanne on sittemmin muuttunut valtavasti. Sotia käydään Euroopan kynnyksellä ja globalisaatio horjuu. Kansainvälisen kaupan epävarmuudet heijastuvat EU- ja kansalliseen politiikkaan laajasti. Metsäteollisuudessa vaikutukset näkyvät esimerkiksi raaka-aineen hankinnassa ja logistiikan haasteina.

European unioni on elintärkeä taloudellinen ja poliittinen yhteisö Suomelle ja maamme metsäteollisuudelle. Jotta EU pystyy vahvistamaan kilpailukykyään sekä saavuttamaan ilmastotavoitteensa, on fokus siirrettävä fossiilisista raaka-aineista ja niistä valmistettavista materiaaleista uusiutuviin. Metsäteollisuudella on tarjota tähän kestäviä ratkaisuja ja innovatiivisia tuotteita.

Metsäteollisuus ry tukee hallitusohjelman kauppapoliittisia linjauksia sekä Suomen kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteon ripeää valmistumista, jossa asetetaan Suomen kauppapoliittiset tavoitteet ja määritellään tarvittavat toimenpiteet ja niiden seuranta. Metsäteollisuus ry on mielellään mukana jatkossakin, kun kauppapolitiikan yksityiskohtaisia tavoitteita ja välineitä niihin pääsemiseksi määritellään.

Ulkoministeriö toivoo näkemyksiä erityisesti neljään kysymykseen, joihin vastaamme alla. Metsäteollisuus ry näkee Suomen tärkeimmiksi kauppapoliittisiksi tavoitteiksi yritysten kilpailukyvyyn parantamisen, avoimen kansainvälisen sääntöpohjaisen kaupankäynnin vahvistamisen, kauppakumppanuuksien edistämisen sekä biotalouden tukemisen EU-lainsäädännössä vihreän siirtymän vauhdittamiseksi.

1. Miten Suomen tulisi mukauttaa toimintaansa taloudellisissa ulkosuhteissa ja/tai kehitysyhteistyössä vastataksemme muutoksiin kansainvälisessä toimintaympäristössä?

Jenni Isola
Timo Tolonen

9.11.2023

Kansainväliset kauppakumppanuudet ja niiden vahvistaminen

Metsäteollisuus on vientikaupasta riippuvainen teollisuudenala ja vuonna 2022 metsäteollisuuden viennin arvo oli noin 15 miljardia euroa, mikä puolestaan oli 18 % koko Suomen tavaraviennistä. Suurin vientimarkkina-alue on Eurooppa, jonne suuntautuu 60 % viennistä. Tärkeimmät yksittäiset vientimaat ovat Saksa ja Kiina, joiden osuus viennistä on noin 20 %.

Suurin viimeaikaisin muutos kansainvälisessä toimintaympäristössä on Venäjän aloittama laiton hyökkäyssota Ukrainaan. Suomi on tuominnut Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan, osallistuu Euroopan unionin pakotteiden toimeenpanoon ja on jäädyttänyt kahdenvälisiä yhteistyötä. Suomi arvioi jatkossa omaa Venäjä-suhdettaan sekä yhteistyömahdollisuuksia yhdessä liittolaistensa kanssa EU:n ja Naton puitteissa.

Hallitus valmistelee yhteistyössä elinkeinoelämän ja Team Finland -verkoston kanssa kansallisen Ukrainan jälleenrakentamissuunnitelman. Metsäteollisuus ry seuraa aktiivisesti suunnitelman toimeenpanoa ja toivoo sen selkiyttävän ja tiivistävän julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä, tarjoavan valmiin mallin neuvontapalveluiden toteutukselle, ja tuovan konkreettisia ratkaisuehdotuksia rahoitus- ja vakuuselementteihin.

Metsäteollisuus ry tukee vahvasti EU:n pakotepolitiikkaa ja on toimialana lopettanut puuraaka-aineen tuonnin Venäjältä. Haemme aktiivisesti keinoja pakotteiden toimeenpanon varmistamiseksi ja kierron ehkäisemiseksi kolmansien maiden kautta yhdessä yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien kanssa. Näemme tarpeelliseksi terävöittää pakotteiden noudattamisen seuranta ja rankaista pakotteiden vastaisesta liiketoiminnasta. Muutokset Venäjä-suhteessa vaikuttavat myös siten, että muita kumppanuuksia on vahvistettava raaka-aineiden saatavuuden, logistiikkaketjujen, viennin, kansainvälistymisen ja toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi.

Kauppapoliittinen yhteistyö Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa on historiallisesti ollut Suomelle läheistä ja merkittävää. Nykyinen hallitusohjelma linjaa kyseisen yhteistyön vahvistamisen ja syventämisen prioriteettinaan, erityisesti Suomen (ja pian Ruotsin) Natoon liittymisen takia. Yhteistyö on metsäteollisuuden kannalta oleellista, koska maat muodostavat kotimaan omien metsien lisäksi päämarkkinan, josta Venäjän puuraaka-aineen tuonnin päättymistä korvataan. Luonnonvarakeskuksen tuoreen tilaston mukaan puuraaka-aineen tuonti Itämeren alueelta oli noin 3,1 milj. m3 vuoden 2023 ensimmäisellä vuosipuoliskolla.

Kiina on Suomelle merkittävä kauppakumppani, jonka kanssa tulee ylläpitää toimivat suhteet strategisten riippuvuuksien vähentyessäkin. Kiina on tärkeä markkina myös metsäteollisuudelle. Vuonna 2022 metsäteollisuuden viennistä 9 % suuntautui Kiinaan, joka oli toimialan toiseksi tärkein kauppakumppani.

Jenni Isola
Timo Tolonen

9.11.2023

Suomi vahvistaa taloudellisia suhteita Keski-Aasian maihin, sillä ne ovat potentiaalisia kauppakumppaneita turvallisuuspoliittisesti tärkeällä alueella. Keski-Aasian markkinat voivat kehittyessään olla metsäteollisuuden kannalta aiempaa Venäjän vientiä korvaava alue. Potentiaalia alueelta löytyy, sillä metsäteollisuuden vienti alueen suurimpaan maahan Kazakstaniin oli vuonna 2022 noin 15 miljoonaa euroa ja vastasi 0,1 % toimialan viennin arvosta. Tärkeimmät tuotteet olivat kartonki ja paperi. Haasteita viennin kasvattamiselle muodostavat alueen vahva sidos Venäjään Euraasian talousunionin kautta, logistiikka ja EU:n asettamien pakotteiden kierto kolmansien maiden kautta.

Yhdysvallat on merkittävä kauppakumppani Suomelle, jonka kanssa on vaalittava hyviä suhteita. Metsäteollisuus ry toivoo, että EU ja Yhdysvallat onnistuvat syventämään kumppanuutta kansainvälisessä kaupassa sekä monenvälisen kauppajärjestelmän säilyttämisessä ja päivittämisessä 2020-luvulle. Keskinäistä suhdetta tulee kehittää ja pyrkiä tasapuolisten kilpailuedellytysten luomiseen ja kaupanesteiden poistamiseen. Unionin on myös tärkeä seurata USA:n teollisuuspolitiikkaa globaalin kilpailun maailmassa ja reagoida sen vaikutuksiin EU:n suhteelliseen kilpailukykyyn. Metsäteollisuuden tuotteiden vienti Yhdysvaltoihin on jo pitkälti tullitonta. Vienti Suomesta Yhdysvaltoihin oli vuonna 2022 arvoltaan 1,2 miljardia euroa.

Viennin ja investointien edistäminen kauppapoliittisin keinoin

Kauppapolitiikan tärkein tehtävä on suomalaisten yritysten kilpailuolosuhteiden turvaaminen, viennin ja investointien edistäminen ja eurooppalaisen talouskasvun vauhdittaminen. Nämä saavutetaan tukemalla avointa, sääntöpohjaista kansainvälistä kauppajärjestelmää, jossa Suomen EU-tasolla ja EU:n globaalilla tasolla on toimittava rohkeasti ja määrätietoisesti. Metsäteollisuuden hyödyt nousevat täyteen potentiaaliinsa vasta kun sen tuotteet otetaan globaalisti käyttöön. Tämä mahdollistetaan markkinoiden avoimuudella ja tasapuolisen kilpailun turvaavilla kansainvälisillä säännöillä ja kauppasopimuksilla.

EU avaa yrityksille uusia markkinoita neuvottelemalla kauppasopimuksia kolmansien maiden kanssa. Sopimukset luovat sääntöjä kestäväälle ja tasapuoliselle kansainväliselle kaupalle, tuovat ennakoitavuutta, ja asettavat osapuolille kestävä kehityksen periaatteiden mukaisia velvoitteita koskien esimerkiksi työelämää, ympäristöä ja ilmastoa. Metsäteollisuus hyötyy yhteisesti sovituista maailmankaupan velvoittavista säännöistä, jotka myös edistävät metsien kestäväää käyttöä. Sopimusten neuvottelemisen ja tehokkaan voimaansaattamisen lisäksi on tärkeää huolehtia olemassa olevien sopimusvelvoitteiden noudattamisesta.

Metsäteollisuus ry tukee vapaakauppasopimusneuvottelujen tehokasta edistämistä, jotta neuvottelujen alla olevat sopimukset saadaan päätökseen ja neuvotellut sopimukset ripeästi toimeenpanovaiheeseen. Vapaakauppasopimusten lisäksi alueelliset ja kahdenväliset muut sopimukset, kuten EU:n ja Yhdysvaltojen välinen Trade and

Jenni Isola
Timo Tolonen

9.11.2023

Technology Council (TTC) ja sen puitteissa saavutetut sopimukset ovat elintärkeitä kilpailukykyimme säilyttämisen ja investointien houkuttelevuuden kannalta.

Monenvälisen yhteistyön tärkeys korostuu suurvaltakilpailun kiihtyessä. EU:n kauppapoliittinen strategia korostaa WTO:n säilyttämistä ja toimintakyvyn turvaamista EU:n kauppapolitiikan kivijalkana. Metsäteollisuus ry tukee WTO:n toiminnan uudistamista ja asemaa kauppaneuvottelufoorumina ja kauppariitojen ratkaisijana. Kestävä kehitys sekä Kauppa ja ilmasto -aloite ovat esimerkkejä EU:n komission ehdotuksista WTO:n tuomiseksi tähän päivään. Metsäteollisuus ry tukee myös useanvälisiä neuvotteluja WTO:ssa ja näkee ne keinona pitää WTO toimintakykyisenä ja estää kauppasopimusjärjestelmän hajautuminen.

2. Mitä uusia, konkreettisia toimia tai painotuksia kauppapolitiikassa tai taloudellisissa ulkosuhteissa tulisi ottaa käyttöön, jotta Suomen intressien edistämiseksi oltaisiin vaikuttavampia?

Suomen roolin vahvistaminen EU:ssa

Suomella on pienenä EU-jäsenmaana vaativa tehtävä saada oma ääni kuulumaan 27 jäsenmaan joukossa ja hallita laaja kauppapoliittinen asialista aikatauluineen. Onnistunut vaikuttaminen ja menestys meille tärkeissä asioissa vaatii resurssien ja saumattomasti sujuvan kansallisen yhteensovittamisjärjestelmän lisäksi johdonmukaista keskittymistä Suomelle kaikkein oleellisiin ja kriittisiin asioihin. Suomen on myös tehtävä kaikkensa saadakseen nostettua suomalaisvirkamiesten lukumäärää kaikissa EU:n toimielimissä.

Metsäteollisuus ry tukee hallitusohjelmaan kirjattua Team Finland -verkoston toiminnan ja johtamisen uudistamista yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa ja ulkoministeriön ohjausroolin vahvistamista. Kyseiset toimet tulevat tukemaan Suomen strategiaa intressejä valtion viennin ja kansainvälistymisen edistämistoiminnoissa. Uudistus ei saa kuitenkaan viedä liikaa aikaa itse vienninedistämistoimilta.

Ulkoasiainhallinnon uudistaminen linkittyy hallitusohjelman kirjaukseen Suomen ennakkovaikuttamisen tehostamisesta ja kannanmuodostuksen nopeuttamisesta, jotka kaikki palvelevat suomalaisyritysten vientitoimintaa. Metsäteollisuus ry kannattaa Suomen EU-vaikuttamisen painopisteiden vuosittaista tarkastelua, ja pyrkii olemaan vahvasti mukana ohjelmaan kirjatussa vuosittaisessa EU-vaikuttamisstrategian muodostamisessa.

Metsäteollisuus ry on omalta osaltaan vahvistanut EU-vaikuttamistaan ja avannut pysyvän toimiston Brysseliin vuonna 2023.

Teollisuuden merkitys vihreässä siirtymässä ja EU:n omavaraisuuden vahvistaminen

Jenni Isola
Timo Tolonen

9.11.2023

Maailmantalouden murros, joka ilmenee kauppasotina ja globalisaation heikkenemisenä aiheuttaa epäsymmetrisiä riippuvuuksia ja monenkeskisen kauppajärjestelmän horjumista. Tämän takia taloudellinen turvallisuus on yhä useamman maan johdosta verhottu kansalliseen turvallisuuteen ja on johtanut yhä enenevässä määrin yksipuoliseen kansainvälisen kaupan sääntelyyn.

EU pyrkii kauppapolitiikallaan myös edistämään arvojensa mukaista globaalia kehitystä ja varmistamaan strategisen autonomiansa. Metsäteollisuus ry tukee EU:n tavoitetta luoda näkemystemme mukaista maailmaa. EU:n tulee hyödyntää avoimuuden ja markkinoiden mahdollisuudet sekä torjua protektionismia, alueellistumista ja globaalia vastakkainasettelua. Samalla EU:n tulee puolustaa intressejään suojautumalla epäreilulta kilpailulta sekä sisämarkkinoilla että EU:n ulkopuolella.

EU:n globaalin roolin vahvistaminen, kilpailukyvyyn edistäminen, sisämarkkinoiden kehittäminen ja vihreän siirtymän vauhdittaminen voidaan kaikki nähdä suomalaista metsäteollisuutta tukevinä toimina. EU:n vihreän siirtymän ja kiertotalouden edistäminen ja biopohjaisten materiaalien nopea kehittäminen ovat EU:n kestävän kasvun ja kilpailukyvyyn edellytys ja ne vahvistavat myös alueen taloudellista turvallisuutta. Kestävän biotalouden tuotanto edellyttää resurssitehokkuutta ja arvoketjujen kestävyyttä, joissa myös huoltovarmuus on huomioitava. Kannamme teollisuudenalana huolta Green Deal -hankkeiden toteutuksesta tilanteessa, jossa EU-markkinoille tulee tuotteita, jotka eivät täytä unionin asettamia vaatimuksia.

Seuraavan komission on tunnistettava nykyistä paremmin puunjalostustuotteiden kokonaisvaltainen potentiaali lainsäädäntötyössään. Nykyisen komission aikana ei olla ymmärretty pohjoismaisten metsien talouskäytön ja metsäsektorin tuottamia talous- ja ilmastohyötyjä kuluttajille globaalilla tasolla. Metsäasiat on linkitetty vahvasti osaksi EU:n biodiversiteettistrategiaa ja EU:n ilmastopolitiikkaa, mutta EU:n teollisuuspolitiikasta ovat puuttuneet maininnat uusiutuvaan puuraaka-aineeseen pohjautuvasta puunjalostusteollisuudesta.

Uudenlaista painotusta on nyt havaittavissa Brysselissä, sillä komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen korosti Unionin tilaa koskevassa puheessaan teollisuuden merkitystä vihreässä siirtymässä sekä EU:n omavaraisuuden vahvistamista. Suomen on määrätietoisesti ajettava kestävän biotalouden roolin vahvistamista näissä molemmissa.

Vihreän siirtymän tulee toteuttamaan yritykset. Unionin fokus on siirrettävä fossiilisista raaka-aineista ja niihin perustuvista materiaaleista uusiutuviin. Metsäteollisuudella on tähän tarjottavana ratkaisuja. Sekä nykyiset että uudet innovatiiviset puunjalostustuotteet tarjoavat laajoja ilmasto- ja taloushyötyjä ja metsäarvoketjun merkitys omavaraisuuden vahvistajana kasvaa. Metsäteollisuuden avulla Suomi voi olla johtava maa, kun luodaan edellytyksiä Euroopan kehittymiselle uusiutuviin ja kierrätettäviin materiaaleihin perustuvaksi teollisten investointien kärkikohteeksi ja suunnannäyttäjäksi.

Jenni Isola
Timo Tolonen

9.11.2023

On tärkeää, että Suomi reagoi jo kiihtyneeseen kansainväliseen valtioneuvoston kilpailuun. Metsäteollisuus ry tukee EU:n ponnisteluja toimitusketjujen, kriittisen infrastruktuurin, tuotannon toimintakyvyn ja toimitusvarmuuden, sekä raaka-aineiden saatavuuden ylläpidossa ja parantamisessa. Kannatamme toimia, jotka aidosti edistävät hiilineutraaliutta ja resurssitehokkuutta, mutta eivät johda protektionismiin tai rajoita eurooppalaisten yritysten kilpailuetua EU:n ulkopuolisilla markkinoilla. Metsäteollisuus ry muistuttaa, että EU:n sisämarkkinat on pidettävä kilpailukykyisinä ja viimeisetkin kaupan esteet EU-maiden väliltä on poistettava.

3. Suomi on tunnettu kestävä kehityksen mallimaana. Miten voisimme paremmin hyödyntää suomalaista osaamista ja mainettamme suhteessa kehittyviin maihin? Miten tuemme työtä kehitysyhteistyön keinoin hallitusohjelman mukaisesti?

Suomen tulee määrätietoisesti pyrkiä viemään suomalaista, etenkin vihreään siirtymään liittyvää osaamista ulkomaille eri segmenteiltä ja sektoreilta. Myös metsäteollisuudella on pitkät perinteet vastuullisena uusiutuvien materiaalien ja tuotteiden valmistajana ja viejänä. Suomessa ja EU:ssa erilaiset ympäristöön ja sosiaalisiin asioihin liittyvät vaatimukset ja standardit ovat hyvin korkealla tasolla ja yritykset pystyvät sieltä toimimaan kannattavasti ja kestävästi. Suomalaiset yritykset myös sijoittuvat jatkuvasti kärkeen erilaisissa vastuullisuusvertailuissa. Tätä kokonaisvaltaista konseptia pitäisi pystyä hyödyntämään paremmin erityisesti kehittyvillä markkinoilla, missä standardit eivät välttämättä vielä ole yhtä korkealla tasolla, mutta toisaalta esimerkiksi työvoimakustannukset voivat olla alhaisempia.

Suomi voi toimia vastuullisessa liiketoiminnassa veturina ja suunnannäyttäjänä maailmalla ja jouduttaa kehittyvien maiden vihreää siirtymää. Suomalaisesta metsäteollisuudesta löytyy tästäkin jo hyviä esimerkkejä, mikä kasvattaa koko Suomen hyvää mainetta sekä maana että taloudellisena yhteistyökumppanina. Yhtenä esimerkkinä voi mainita suomalaisen metsäteollisuuden roolin Uruguayssa ja sen kehityksessä. Suomen olisi mahdollista profiloitua myös esimerkiksi puurakentamisen edelläkävijänä ja viedä enenevässä määrin kokonaisvaltaista puurakentamista, jolloin pystymme kasvattamaan sekä jalostuksen että viennin arvoa lisäten samalla globaaleja ilmastohyötyjä. Metsäteollisuuden tuotteilla on merkittävä rooli, kun maailmalla pyristellään eroon fossiilisista raaka-aineista.

Kestävydestä, vastuullisuudesta ja kiertotaloudesta on tullut kilpailuetu muuttuvassa maailmassa ja Suomen tulee hyödyntää osaamistaan myös käytännössä, ei pelkästään puheissa ja julkilausumissa. Kiertotalous voidaan ymmärtää hyvin laajasti, lähtien teollisuuden sisäisistä kierroista, sivuvirtojen hyödyntämisestä ja energiaratkaisuista aina tuotteisiin ja niiden kierrätykseen ja jätehuollon ratkaisuihin laajemmin. Suomelta löytyy teknologista osaamista näissä kiertotalouden eri vaiheissa, mitä pystytään hyödyntämään sekä kauppapolitiikassa että kehitysyhteistyössä kun vihreää siirtymää ja sen mukana tuomia hyötyjä viedään globaalisti eteenpäin. Kauppapolitiikan ei tule olla

Jenni Isola
Timo Tolonen

9.11.2023

tässä siirtymässä este vaan väline. Perinteisestä Aid for Trade -ajattelusta voitaisiin siirtyä kehittyvien maiden kohdalla Trade for Sustainability -ajatteluun.

4. Millainen yhdistelmä taloudellisten ulkosuhteiden ml. kauppapolitiikan ja toisaalta kehitysyhteistyön keinoja soveltuisi parhaiten hyödynnettäväksi suhteissamme kehittyviin talouksiin?

Maailmankaupan kokonaiskasvu lisää vaurautta ja hyvinvointia. Viime vuosikymmenien aikana useat kehitysmaat ovat onnistuneet nousemaan kehittyneiden maiden tasolle vaihdantataloudessa. Kehittyvät maat muodostavat tänään valtaosan WTO:n jäsenkunnasta.

Suomi on historiallisesti sitoutunut kansainvälisin sopimuksin tavoittelemaan kehitystavoitteita ja tukemaan kehittyviä maita niiden integroitumisessa kansainväliseen kauppajärjestelmään. Tätä työtä on syytä jatkaa määrätietoisesti, eikä vähiten siksi, että Suomi kehittyneenä maana hyötyy myös kumppanuuksista ja uusien markkinoiden tarjoamista mahdollisuuksista.

EU:n kauppapolitiikan välineet, kuten GSP-tullietuusjärjestelmä, muut väliaikaiset erityiskohtelua sallivat sopimukset, ja Global Gateway- strategia tukevat hyvin EU:n ja kehittyvien kumppanimaiden yhteistyötä.

Metsäteollisuus ry

Paula Lehtomäki
toimitusjohtaja